Рецензия

От: проф. д-р Петя Любомирова Кабакчиева, Катедра Социология, СУ „Св. Кл. Охридски“, научна специалност Социология, член на научно жури

Относно: конкурс за заемане на академична длъжност „доцент” по специалност Социология, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата (Политическа и електорална социология) за нуждите на катедра Социология на Философски факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски“, обнародван в „Държавен вестник“, бр. 22/18.03.2022г.

1. **Общо представяне на кандидата и описание на материалите, с които участва в конкурса за академична длъжност „доцент“**

Документи за участие в конкурса е подал един кандидат – гл. ас. д-р Петрана Грозданова Стойкова, преподавател в катедра Социология на ЮЗУ. Приложените документи напълно отговарят на изискванията за участието й в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“. Представени са:

- диплома за придобита образователна и научна степен "доктор по социология " /№ 33117 от 24.04.2009 г./, тема на дисертацията – „Модели на електорално поведение в България в период на преход /1989 -2007/;
- справка за стажа й в ЮЗУ като главен асистент – 12 г. и 4 месеца;
- справка с подпис за научните публикации, с които участва в конкурса – общо 21, от които 2 монографии, 2 статии в Web of Science и 15 статии в други академични издания – публикациите са приложени;
- справка за цитиранията – общо 8 – 2 в индексирани издания (Web of Science и Scopus) и 6 в други академични издания, приложени са статиите, в които е цитирана;
- справка за научните приноси
- справка за покриване на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3, съответно на изискванията по чл. 2б, ал. от ЗРАСБ – покрити са общо 550 т., отговарящи на изискванията по всички групи показатели, повече от необходимите; както и справка за покриване на допълнителните изисквания на ЮЗУ за заемане на длъжността „доцент“;
- справка за изискуемия хорариум от лекционни и семинарни часове за обявяване на конкурса, както и справка за настоящия хорариум на гл. ас. д-р Петрана Стойкова – 678 часа, приравнени към семинари;

- декларация за липса на обстоятелства, свързани с нарушаване на права за интелектуална собственост, т.е. д-р Стойкова декларира, че в представените от нея трудове няма плагиатство;
- необходимите свидетелства – медицинско и за съдимост;
- всички официални документи за стартиране на конкурса, изпълняващи изискванията на чл. 80, чл.81, ал.2 и 3, чл.84, ал. 4 от Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ;
- автобиография. Към автобиографията има приложения, от които се вижда, че гл. ас. д-р Петрана Стойкова е член на научните колективи на 19 проекта, от които един международен, финансиран по престижната програма на ЕС Хоризонт 2020; участвала е в 28 конференции, както и е участвала в редица обучения и обучителни семинари; била е научен ръководител на 37 дипломанта.

Може би тук трябва да отбележа, че нямам съвместни участия с д-р Стойкова в проекти, както и общи публикации, т.е. нямам конфликт на интереси. Познавам д-р Стойкова от съвместната ни работа в УС на БСА, както и от нейни публични изяви, и трябва да отбележа, че впечатленията ми са отлични – тя е един съвестен, трудолюбив, организиран млад човек, който подхожда отговорно към всяко дело, с което се захваща. Това личи и от изброените по-горе нейни дейности, които впечатляват с броя и разнообразието си. В следващите редове ще коментирам по-подробно академичните достойнства на кандидата.

2. Преподавателска дейност

Преподавателската дейност на гл.ас. д-р Петрана Стойкова е впечатляваща. Тя има 678 часа, приравнени към упражнения, от които 438 ч. лекции, приравнени към семинари и 240 ч. Чете лекции и води семинари по много важни за професионалната квалификация на студентите курсове в три специалности на ЮЗУ – Социология, Политология и Публична администрация:

Лекции:

1.Електорална социология – Специалност „Социология“
2. Социология на правото – Специалност „Социология“
3. Социология на културата – Специалност „Социология“
4. Оценка на въздействието – специалност „Публична администрация“
5. Методи на политическия анализ – Специалност „Политология“
6. Изборно право и избирателни системи - Специалност „Политология“

Семинари:

1. Социология на политиката / Политически идеи и институции – Специалност „Социология“
2. Социология на образованието – Специалност „Социология“
3. SPSS – ЮЗУ „Неофит Рилски” Специалност „Социология“
4. Социология на стратификацията и неравенствата – Специалност „Социология“
5. Европейска икономическа интеграция – Специалност „Социология“

На пръв поглед курсовете са много разнообразни, но всъщност те отговарят напълно на обявения конкурс по ПН 3.1 и по–конкретно на спецификацията му – Политическа и електорална социология. Тези курсове са възможни благодарение на професионалната квалификация на д-р Стойкова – тя е бакалавър по Социология, магистър по Право, а дисертацията й е в областта на електоралната социология. Тъй като съм външен човек за Катедра Социология към ЮЗУ, не познавам конкретните лекционни курсове, както и реакцията на студентите към тях, но публикациите на д-р Стойкова са в тези области – Политическа и Електорална социология, Европейска интеграция, Социология на правото, Социология на образованието, което ме убеждава, че тя е компетентен преподавател, вероятно съчетаващ теория с анализ на съвременни изследвания. Двете нейни монографии могат да се разглеждат и като учебници в курсове по Политическа и Електорална социология. Нещо повече, курсовете според мен са взаимно обуславящи се – Социологията на неравенствата е пряко обвързана с темата за властта, включително политическата власт и представителството на различни групи в нея, която тема е ключова за Социология на политиката и Социология на правото, а оттам се „прехожда“ към по конкретите Електорална социология и Методи на политическия анализ. На свой ред от публикациите се вижда, че образованието се обвързва с политическата грамотност и гражданска ангажираност. Само Социология на културата сякаш стои по–настрани, ако се разбира в един по-класически аспект, но от друга страна интересът на д-р Стойкова /видим в нейни публикации/ е насочен към ценностните нагласи и поведение на членовете на обществото, формиращи различни типове култура – политическа, правна, екокултура. Що се отнася до студентите, фактът че тя има 37 дипломанти е показателен – явно се ползва с авторитет сред тях . Така че съм убедена, че д-р Стойкова е един чудесен преподавател.

3. Обща характеристика на научната и научно-приложната дейност на кандидата.

Както се вижда от представените публикации, а и от дисертацията, основният фокус на д-р Стойкова е в областта на електоралната социология, в която тя има значителни достижения. Напълно логично обаче, като сериозен социолог, д-р Стойкова си дава сметка, че за да се разберат тенденциите и проблемите в областта на електоралната социология, трябва да се

„влезе“ в по-широкото поле на Политическата социология. Търсейки факторите, обуславящи спецификата на политическата система в България, няма как да не започне да се занимава и със социологически проблеми на правото – регулацията на политическите процеси пряко зависи от законодателството, а и да не засегне образованието, задавайки си въпроса как то може да изгради една политическа култура на участието, каква е ролята на учителя в този процес, какви трябва да са целите на образователната система. Така по-дълбокото разбиране на конкретния фокус на дисертационното й изследване – моделите на електорално поведение в България, описанието на които е безспорно достижение на д-р Стойкова, я води към едно системно оглеждане на факторите за това поведение, съответно към навлизане в повече и на пръв поглед различни, но взаимно обусловени социологически полета. Този разширяващ се подход, стремящ се да удържа системната свързаност на интересуващия я феномен, е безспорно социологическо достижение, което обаче преодолява границите на социологията и я обвърза с политологията, теория на правото, публичната администрация, т.е. системният социологически подход я води към интердисциплинарен научен поглед към света – адекватният метод за разбиране на съвременния свят. И точно в това се състои и другото достойнство на изследванията на д-р Стойкова – тя се интересува от бъдещите тенденции на развитие на интересуващите я феномени, затова постоянно ги „оглежда“ през процесите на глобализацията, не стои при минала и дори настояща ситуация. Този анализ през визията за бъдещето е много важен за разбирането на възможни политики и считам, че има пряко научно-приложно значение. Доброто владеене на модерни социологически методи и техники, които тя споделя и със студентите си, е още едно достойнство на д-р Стойкова в областта на научно –приложното знание.

4. Научни постижения и приноси на д-р Стойкова през анализа на нейните публикации.

Д-р Стойкова има общо 40 публикации, за конкурса са представени 21, от които 2 монографии – хабилитационният труд „Политическото представителство в България“[1], и монографията, обвързана с докторската дисертация „Модели на електорално поведение в България“ [2] ; 2 статии в Web of Science и 15 статии в други академични издания. Очевидно е, че в ограничения обем на една рецензия не мога да коментирам и анализирам всички

[1] Стойкова, П. 2022. *Политическото представителство в България*. Университетско издателство „Неофит Рилски“, Благоевград. ISBN 978-954-00-0300-9

[2] Стойкова, П. 2020. *Модели на електорално поведение в България*. Изд. „БОН“, Благоевград. ISBN 978-954-395-236-6

трудове, така че ще представя виждането си за основните научни достижения и приноси, като ще посочвам публикациите, в които те се съдържат. Считам, че д-р Стойкова е дефинирала коректно и стегнато научните си приноси в съответния файл, тук ще подчертая моята гледна точка.

Публикациите сякаш обхващат много и различни теми, но внимателният прочит откроява основно две изследователски полета: Политическа и електорална социология /обединявам ги, защото анализът на избирателната система и моделите на електорално поведение са непосредствено обвързани с анализ на политическите системи/ и Социология на образованието, като често полетата на Политическата социология и Социология на образованието се пресичат. Има публикации и в други области на социологията – Социология на правото и отклоняващото се поведение, Социология на младежта; анализ на ценностни нагласи; Социология на пола, анализ на глобализационните процеси, който обаче също се пресича с основните полета на изследователски интерес на д-р Стойкова. Тук ще разгледам само приносите в двете основни полета.

4.1.Политическа и електорална социология.

Хабилитационния труд „Политическото представителство в България“ впечатлява с начетеността на авторката, представяща многобройни дефиниции - както нормативни, така и критични - по ключови за Социологията на политиката понятия – демокрация, „народът“ като субект на демокрацията, политическо представителство, власт, избирателна система, модели на електорално поведение. Бих откроила следните научни достойнства на този труд:

1. На първо място подходът /вече споменат от мен в предишната точка от рецензията/ – стремежът да се обхване изследваното явление – политическото представителство – в широчина, в системната му свързаност с властовите отношения, функционирането на демокрацията, избирателните системи, моделите на електорално поведение. Няма как този системен подход, по естеството си социологически, да не бъде интердисциплинарен и следователно да включва и научните полета на политологията и правото. В другите публикации на д-р Стойкова той обхваща и образователната сфера и психологията – ценностните нагласи.

2. Дадената от авторката дефиниция на избирателна система[3].

[3] „съвкупност от правни принципи, правни норми и процедури, свързани с реализиране на изборното право и превръщане на политическата воля на избирателите в мандатнавласт, осъществена чрез политическото представителство. Именно чрез избирателната система става възможно практическото осъществяване на представителното управление и задвижването на целия демократичен механизъм“, *Политическото представителство в България,* 2022 : 118.

3. Изведените три основни индикатора за оценка на легитимността и измеренията на кризата на демократичното политическо представителство, използвани за анализа на съвременното българско политическо представителство – степен на доверие в политическото управление; преобладаващи модели на електорално поведение; ниво на корупцията в обществото, по-конкретно на политическата корупция /с. 143 -176/.

Приноси в други трудове:

4. Един от най-значимите научни приноси на разработваната от д-р Стойкова електорална социология е описанието и анализът на петте модела на електорално поведение в съвременна България, подробно разработен и представен в другата монография на д-р Стойкова *Модели на електорално поведение в България:* ценностно-традиционен, партийно-идентификационен, социално-категориален, проблемно-ориентиран и криминален. Той е тестван с нови данни до 2020 г. и в хабилитационния труд на д-р Стойкова.

5. Считам за научен принос постоянстващия фокус в публикациите на д-р Стойкова върху не особено популярните в българската научна книжнина проблеми на политическата и правна култура и формирането им в процеса на политическата социализация[4]. Стойкова разглежда различни техни аспекти – политическата информираност, политическото знание[5]; проблемите на политическата и гражданска ангажираност[6], оценката и ролята на европейските ценности за политическото участие[7]. В тази връзка постоянстващ е и интересът на д-р Стойкова върху ролята на училището за формиране на политическата култура и така стигаме до следващото доминиращо изследователско поле на кандидата за доцент

4.2. Социология на образованието

Тук могат да се откроят две линии на интерес на д-р Стойкова: 1/ анализ на по-общи проблеми на образователната система – ролята на държавата, на учителя за повишаване на ефективността й, необходимостта от нови образователни политики от гл. т. на глобалните тенденции; и 2/споменатото вече обвързване на образование и формиране на политическа култура и ангажираност.

---

[4] Проблеми пред правната култура в условията на глобализация - Стойкова, П. 2016. *Правната култура в условията на глобализация*. В: Сп. Проблеми на постмодерността, том VI, брой 3, http://ppm.swu.bg/media/44925/stoikova%20_p_legal_culture.pdf, ; Stoykova, P. 2007. *Political Culture of the Contemporary Bulgarians*. In: Sbornik „Veselé tropy", Plzeň

[5] Стойкова, П. 2019. *Политическото знание – предизвикателство пред съвременната българска политическа култура*. In: International Journal „Knowledge", Scientific Papers (Humanities) Vol. 30.5.

[6] *Гражданската ангажираност на селската младеж: изследване на случая в общините Петрич и Сандански (Република Бълария)*. In: International Journal „Knowledge", Vol. 38.5.,

[7] Стойкова, П. 2021. *Членство на България в Европейския съюз: равносметка и очаквания*. In: International Journal „Knowledge", Vol. 45.5., pp. 945-951.

1/. Първата линия на интерес е много важна и продуктивна. От една страна се подчертава ролята на държавата и на учителя в процеса на обучение, в едно уникално изследване се обсъждат проблеми на учителската професия[8], а от друга образователните политики се поставят в контекста на разгръщане на глобални тенденции. Изследват се например социалните фактори, обуславящи мястото на образованието в глобалния свят, от които следва радикална промяна на образователните политики и програми[9]. Много значима за мен е статията й „Ролята на учителя в „общество на знанието““ [10], която по-същество критикува доминиращия в нашата, но не само, образователна система пазарно ориентиран подход, и твърди, на базата на проведени изследвания, че в новите условия на непредсказуем пазар на труда не са нужни тясно профилирани специалисти, а либерално подготвени студенти, характеризиращи се с нов тип гъвкавост, трансфвормируемост, комуникационни умения и умения за работа в екип. Тази нова ситуация изисква промяна в ролята на учителя – тя/той трябва да се превърне във фасилитатор на дискусии и критично мислене, а да не е предимно обучител. Това не е собствено оригинална теза на д-р Стойкова, но не е често споделяна у нас. С тези си статии тя пряко провокира дебат за нов тип образователни политики, и така те определено имат научно-приложна стойност.

2/ Фокусът върху обвързването на образование и формиране на политическа култура и ангажираност[11] пък има пряко отношение към гражданското образование на учениците и въвеждането на една модерна образователна програма в това отношение, отново значим научно-приложен принос.

В останалите публикации на д-р Стойкова също се съдържат интересни идеи, но нямам възможност да ги коментирам тук. Конкретните изследвания на учители, студенти, селска младеж, както и използваните методи, са важен принос към емпиричната социология.

Няколко бележки с оглед на бъдещата работа на д-р Стойкова. Най-силните й статии са фокусирани върху конкретни теми. Монографията „Модели на електорално поведение“ е

---

[8] Стойкова, П. 2014. Ролята на държавата в областта на възпитанието. В: Сп. Проблеми на постмодерността, том III, брой 3; http://ppm.swu.bg/media/38181/stoikova,%20p_roliata_na_darjavata_za_vazpitanieto.pdf; Стойкова, П. 2018. *Феминизация на учителската професия в България*. В: Сп. Стратегии на образователната и научната политика, брой 6/ 2018, https://azbuki.bg/editions/journals/strategies/contents/387-staregies/sonparticles2016-3/3787-xxvi-6-2018#art06.

[9] Стойкова, П. 2011. Глобалното развитие и новата ориентация на образователната политика. В: Сб. Изводи от кризата – поуки, препоръки, стратегии. Печатница „Авто принт” – Пловдив

[10] 15.05.22 г., 20:28 ч. Петрана Стойкова - Ролята на учителя в „Обществото на знанието” в Реторика и комуникация, https://rhetoric.bg/ролята-на-учителя-в-обществото-на-знанието

[11] Stoykova, P. 2021. *Education as a cause for participation in politics: a case study in Bulgaria*. In: Balkan Social Science Review, Vol.18 (2021); Стойкова, П., Зърбаш, Ад. 2018. *Ролята на учителя за формирането на политическата култура*. In: International Journal „Knowledge”, Scientific Papers Vol. 23.1.

много добра, тъкмо защото се съсредоточава върху конкретен проблем и го анализира в дълбочина теоретично и емпирично. Бих препоръчала в бъдеще да не представя толкова панорамни картини на различни дефиниции, а да се съсредоточи върху няколко значими автори, чиито оригинални трудове да анализира внимателно и критично, за да избере специфичния подход при изследването на интересуващите я проблеми, и да не се притеснява от собствените си хипотези и открития.

5. Отражение на научните публикации на кандидата в нашата и чуждестранната литература

Д-р Стойкова е още твърде млада, за да има голяма популярност по света и у нас. Но тя има 8 цитирания, от които 7 са в чуждоезични издания, 6 на английски език и 1 на немски език. Това не са малки стойности за млад учен и аз вярвам, че ако д-р Стойкова увеличи публикациите си на чужди езици, нейната международна популярност също ще се увеличи значително. Искрено й пожелавам това да се случи и й пожелавам още по-успешен професионален път.

6. Заключение

Всичко написано дотук не оставя съмнение за отличните професионални качества на гл. ас. д-р Петрана Стойкова. Затова гласувам убедено за заемането на длъжността „доцент“ по научна специалност Социология към ПН 3.1. *Социология, антропология и науки за културата* / Политическа и електорална социология/ към Катедра Социология на ЮЗУ, от гл. ас. д-р Петрана Стойкова, тя покрива всички критерии за заемане на тази длъжност. Призовавам и останалите членове на научното жури да гласуват със „за“.

09.07.2022 г. Проф. д-р Петя Кабакчиева

Review

From: Prof. Petya Kabakchieva, PhD, Department of Sociology, Sofia University "St. Kliment Ohridski", scientific specialty Sociology, member of the scientific jury

Regarding: competition for receiving the academic position "Associate professor" ("docent") of specialty Sociology, Professional Field 3.1. Sociology, Anthropology and Culture Studies (Political and Electoral Sociology) for the needs of the Department of Sociology of the Faculty of Philosophy at South-West University "Neofit Rilski", as published in the State Gazette, issue 22/18.03.2022.

1. Overall candidate performance and description of the candidate's materials for the competition for academic position "Associate Professor" (docent)

Assoc. prof. Petrana Grozdanova Stoykova, PhD is the only candidate for the competition for the position of "Associate professor" at the Sociology Department of SWU. The presented by her documents are fully compliant with the requirements of the competition for this academic position. The documents Include:

- Diploma for "Doctor of Sociology" /No. 33117 from 24.04.2009/, dissertation subject – "Models of electoral behavior in Bulgaria during the transitional period /1989 – 2007/";
- Reference for work experience at SWU as an assistant professor – 12 years and 4 months;
- Signed reference for scientific publications, subject to the competition – 21 in total, of which 2 monographs, 2 articles in Web of Science and 15 articles in other academic journals – the publications are included;
- Reference of citations – 8 in total, 2 in indexed journals (Web of Science and Scopus) and 6 in other academic journals, the articles with the relevant citations are included;
- Reference of scientific contributions;
- Reference of compliance with the minimum requirements under art. 2b, paras. 2 and 3 of the Act on Development of Academic Staff – she has total 550 points in compliance with the requirements of all groups of indicators, which is more

than sufficient; reference of compliance with the SWU additional requirements for receipt of academic position “Associate professor” (“docent”)

- Reference of minimum tuition hours of lectures and seminars in compliance with the competition requirements, as well as reference to the candidate’s current sum of tuition hours – 678 hours, equalized as seminar hours;
- Declaration of lack of circumstances in regards to violation of copyright. i.e. Dr. Stoykova declares that the publications presented by her do not contain plagiarism;
- Required medical and criminal record certificates;
- All required document for participating in the competition in compliance with art. 80, art. 81, paras. 2 and 3, and art. 84, para. 4 of the Rules of Procedure for Development of Academic Staff of SWU;
- Autobiography. The autobiography contains appendices showing that assoc. prof. Petrana Stoykova, PhD, is a member of the academic teams of 19 projects, of which one international, financed by the prestigious EU program Horizon 2020; Dr. Stoykova has taken part in 28 conferences, as well as in training programs and seminars; she has been a supervisor of 37 graduates;

I would like to note that I haven’t had any joint projects and publications with Dr. Stoykova, i.e. I do not have any conflict of interest with her. I know Dr. Stoykova from our shared work in the Board of the Bulgarian Sociological Association, as well as from her public appearances. My impressions are excellent – she is a conscientious, hardworking and organized person, who undertakes every activity and duty with the utmost responsibility. This can be seen in her above listed deeds, which are impressive in regards to their number and variety. In the next paragraphs I will comment on her academic merits in detail.

2. Teaching activities

The teaching career of assoc. prof. Petrana Stoykova. PhD, is impressive. She has a total of 678 teaching hours, equalized to seminars, of which 438 are lecture hours, and 240 are seminars. She conducts lectures and seminars on three specialties, which are incredibly important for the professional qualification of SWU students – Sociology, Political Science and Public Administration:

Lectures:

1. Electoral Sociology – specialty “Sociology”;

2. Sociology of Law - specialty “Sociology”;

3. Sociology of Culture - specialty “Sociology”;

4. Impact Assessment - specialty “Public Administration”;

5. Methods of Political Analysis - specialty “Political Science”;

6. Electoral Law and Electoral Systems - specialty “Political Science”.

Seminars:

1. Sociology of Politics / Political Ideas and Institutions - specialty “Sociology”;

2. Sociology of Education - specialty “Sociology”;

3. SPSS - specialty “Sociology”;

4. Sociology of Stratification and Inequalities - specialty “Sociology”;

5. European Economic Integration - specialty “Sociology”.

On first glance the listed courses are quite varied, but they are all in full compliance with the requirements of the competition for PF 3.1., and its specificity – Political and electoral sociology. These courses are made possible by Dr. Stoykova’s professional qualifications – she is a Bachelor in Sociology, Master in Law, and her dissertation concerns electoral sociology. As I don’t work at SWU I have not witnessed the courses or her students’ response to them. Nevertheless, I am familiar with her publications in the areas in question – Political and Electoral Sociology, European Integration, Sociology of Law, Sociology of Education – and I am convinced that she is a competent teacher, who most probably combines theory and research. Both her monographs can be viewed as textbooks on Political and Electoral Sociology courses. Moreover, I think all courses are complementary to each other – for example, Sociology of Inequalities is closely related to the subject of power, in particular political power and political representation, which is a key subject for Sociology of Politics and Sociology of Law, and naturally “flows” into Electoral Sociology and Methods of Political Analysis. In turn, her education, political awareness and civic responsibility are evident in her publications. As for her students, the fact that she has been a supervisor of 37 graduates is telling – it is obvious she is well respected and liked by students. I am convinced that Dr. Stoykova is an excellent teacher.

3. Overview of the candidate's scientific and applied scientific activity

As is evident from the presented publications as well as her dissertation, the main focus of Dr. Stoykova is in the area of Electoral Sociology, and her achievements in said area are substantial. Nevertheless, as a competent sociologist, Dr. Stoykova realizes that understanding of tendencies and issues in the area of Electoral Sociology requires a "deeper dive" in the wider field of Political Sociology. While seeking out the specificities of Bulgaria's political system, touching upon the sociological issues of law is inevitable – regulation of political processes is anchoring on legislature, not to mention education. That in itself raises the questions of how a culture of political activity is formed, what is the role of the teacher, what are the goals of the educational system. In this context, the deeper understanding of the focus of her dissertation research – the models of electoral behavior in Bulgaria, whose descriptions are an undisputed achievement of Dr. Stoykova – leads her to a systemic analysis of the factors of said behavior, and in turn, to an understanding and analysis of seemingly differing, but mutually complementary sociological fields. This sociological approach, aimed at a systematic interrelation of the phenomena, is and unequivocal sociological achievement which goes outside the boundaries of Sociology and interferes with the fields of Political Science, Theory of Law, Public Administration, i.e. her systematically sociological approach leads her to an interdisciplinary view of the world – which is the most adequate way of understanding the world we live in. Another esteemed quality of Dr. Stoykova research is her interest in future patterns of development of the studied phenomena. She is constantly monitoring them through the prism of globalization, and doesn't linger unnecessarily on the past and even the present. This forward-looking analysis is incredibly important for understanding potential political realities, and it has a direct importance in applied sciences. The grasp of modern sociological methods and techniques, which she shares with her students, is another important attribute of Dr. Stoykova's achievements in the field of applied sciences.

4. Scientific achievements and contributions of Dr. Stoykova

Dr. Stoykova has in total 40 publications, 21 of them presented for the competition, 2 of which are monographs – "Political representation in Bulgaria"[1], as well as the monograph tied to her doctoral dissertation "Models of electoral behavior in Bulgaria"[2]; 2 articles in Web of Science and 15 articles in other academic publications/journals. It's obvious that in the limited format of a review I would not be able to analyze and comment on all listed works, so I will elaborate my views on the candidate's main scientific achievements and contributions by referring to the publications in which they are contained. In my opinion Dr. Stoykova has correctly and precisely defined her scientific contributions in the relevant files. I will give my opinion on her contributions.

The publications seemingly cover a wide variety of subjects, but a more careful reading reveals the two main research fields: Political and Electoral Sociology (which I have combined because analyses of electoral systems and patterns of electoral behavior are inseparably linked to the analyses of political systems) and Sociology of Education, and the fields of Political Sociology and Sociology of Education often overlap. Dr. Stoykova also has publications in other areas of Sociology – Sociology of Law and Deviating Behavior, Sociology of Youth, Sociology of Gender, study of value attitudes, as well as analysis of globalization Processes, all these sociological fields often overlap,too. Here I shall only overview the contributions in the aforementioned two main fields.

4.1. Political and Electoral Sociology

The habilitation monograph "Political Representation in Bulgaria" impresses by showcasing the vast scholarly capacity of the author, who presents numerous definitions – both normative and critical – of key terms in the field of Sociology of Politics – democracy, "the people" as a subject of democracy, political representation, power and more concretely political, electoral system, models of electoral behavior. I would like to point out the following academic qualities of the work in question:

---

[1] Стойкова, П. 2022. *Политическото представителство в България*. Университетско издателство „Неофит Рилски", Благоевград. ISBN 978-954-00-0300-9

[2] Стойкова, П. 2020. *Модели на електорално поведение в България*. Изд. „БОН", Благоевград. ISBN 978-954-395-236

1. Firstly, as mentioned previously in the review, the systematic as well as interdisciplinary approach towards the researched subject - political representation and models of electoral behavior.

2. The author's definition of "electoral systems"[3];

3. Three key indicators for evaluation of the legitimacy and crisis of democratic political representation in Bulgaria, conceptualized and used in the analysis – level of trust in political governance; overarching patterns of electoral behavior; level of corruptions in society, mainly political corruption (pp. 143-176);

Contributions in this field in other works, different from the habilitation monograph:

4. One of the most important contributions in the electoral sociology developed by Dr. Stoykova is the description and analysis of the five models of electoral behavior in modern Bulgaria, developed in detail and presented in Dr. Stoykova's other monograph *Models of electoral behavior in Bulgaria*: value-traditional, party-identificational, social-categorical, problem-oriented and criminal. It is tested with new data until 2020 and in Dr. Stoykova's habilitation monograph.

5. I consider as a scientific contribution the constant focus in Dr. Stoykova's publications on the problems of political and legal culture and their formation in the process of political socialization[4]., which are not particularly popular in Bulgarian scientific literature. Stoykova examines various aspects of them - political awareness, political knowledge[5]; the

---

[3] „A congregation of principles of law, legal norms and procedures connected with realization of the right to vote, and transforming the political will of voters into mandated power (authority), carried out through political representation. Precisely through electoral systems the practical realization of representative governance and the continuous functioning of the democratic mechanism become possible. ", *Политическото представителство в България,* 2022 : 118.

[4] Проблеми пред правната култура в условията на глобализация - Стойкова, П. 2016. *Правната култура в условията на глобализация*. В: Сп. Проблеми на постмодерността, том VI, брой 3, http://ppm.swu.bg/media/44925/stoikova%20_p_legal_culture.pdf, ; Stoykova, P. 2007. *Political Culture of the Contemporary Bulgarians*. In: Sbornik „Veselé tropy", Plzeň

[5] Стойкова, П. 2019. *Политическото знание – предизвикателство пред съвременната българска политическа култура*. In: International Journal „Knowledge", Scientific Papers (Humanities) Vol. 30.5.

problems of political and civic engagement[6]; the assessment and the role of European values for political participation. [7] In this connection, Dr. Stoykova's interest in the role of the school in the formation of political culture is constant, and thus we arrive at her next dominant research field:

4.2. Sociology of Education

Here I would like to point out two lines of interest for Dr. Stoykova: 1/ Analysis of more general issues of the educational system – the role of the state, the role of the teacher in improving its effectiveness, the need for novel educational policy in the context of global tendencies; 2/ The aforementioned overlap between education and building political awareness and engagement.

1/. The first line of interest is very important and productive. On the one hand, the role of the state and the teacher in the learning process is emphasized; for example Stoykova discusses problems of the teaching profession, including feminization, in a unique study[8]. On the other hand, educational policies are placed in the context of unfolding global trends. Subjects of study are, for example, social factors explaining the role of education in the global world, which lead to radical changes in educational policies and programs[9]. Of particular importance in my view is the article "The Role of the Teacher in 'a society of knowledge'"[10], which critiques the dominance in our (and not only our) educational system's market approach, and claims on the basis of research that in the contemporary conditions of an unpredictable labor market what is needed are not narrow specialists, but liberally

---

[6] *Гражданската ангажираност на селската младеж: изследване на случая в общините Петрич и Сандански (Република Бълария)*. In: International Journal „Knowledge", Vol. 38.5.
[7] Стойкова, П. 2021. *Членство на България в Европейския съюз: равносметка и очаквания*. In: International Journal „Knowledge", Vol. 45.5., pp. 945-951

[8] Стойкова, П. 2014. Ролята на държавата в областта на възпитанието. В: Сп. Проблеми на постмодерността, том III, брой 3; http://ppm.swu.bg/media/38181/stoikova,%20p_roliata_na_darjavata_za_vazpitanieto.pdf; Стойкова, П. 2018. *Феминизация на учителската професия в България*. В: Сп. Стратегии на образователната и научната политика, брой 6/ 2018, https://azbuki.bg/editions/journals/strategies/contents/387-staregies/sonparticles2016-3/3787-xxvi-6-2018#art06.

[9] Стойкова, П. 2011. Глобалното развитие и новата ориентация на образователната политика. В: Сб. Изводи от кризата – поуки, препоръки, стратегии. Печатница „Авто принт" – Пловдив
[10] Петрана Стойкова - Ролята на учителя в „Обществото на знанието" в Реторика и комуникация, https://rhetoric.bg/ролята-на-учителя-в-обществото-на-знанието

educated students, characterized by a new type of flexibility, transformability, communicational and teamwork skills. This emerging situation requires a shift in the role of the teachers – they need to become facilitators of discussion and critical thinking, rather than simply lecturers. This is not Dr. Stoykova's own original thesis, but it is not often shared in our country. With these articles, she directly provokes a debate about a new type of educational policies, and thus they definitely have scientific applied value.

2/ The focus on interlacing of education and the formation of political awareness and engagement[11] in turn is directly connected with students' civic education and implementation of a modern educational program in this regard, once again a highly valuable applied sciences contribution.

The rest of Dr. Stoykova's publications also contain interesting subjects, but I will not be able to discuss them here. The specific studies of teachers, students, rural youth, as well as the methods used, are an important contribution to empirical sociology.

I would like to reflect on Dr. Stoykova's future research. Her most impactful works are those that focus on specific subjects. The monograph "Models of Electoral Behavior" is so good precisely because of the focus on a single problem, which is then analyzed in depth both through theoretical and empirical approaches. I would recommend that in the future she should not present panoramic pictures of many different definitions, but should focus on a few significant authors, whose original works she should analyze carefully and critically, in order to choose the specific approach to research the subjects she is interested in, and not to worry about own hypotheses and findings, but to present them in detail.

5. Influence of the candidate's works in domestic and foreign literature

Dr. Stoykova is too young to have gained considerable popularity at home and abroad. Nevertheless, she has been cited 8 times, 7 of which in foreign literature, 6 times in English, 1 in German. These are not low numbers for a young scientist and I believe that if

[11] Stoykova, P. 2021. *Education as a cause for participation in politics: a case study in Bulgaria*. In: Balkan Social Science Review, Vol.18 (2021); Стойкова, П., Зърбаш, Ад. 2018. *Ролята на учителя за формирането на политическата култура*. In: International Journal „Knowledge", Scientific Papers Vol. 23.1.

Dr. Stoykova increases the number of works published in foreign languages her international popularity will increase dramatically. I sincerely wish her this to happen, and I wish her an even more fruitful professional and academic career.

6. Conclusion

In view of everything that has been said, there can be no doubt in the professional qualification of assistant prof. Dr. Petrana Stoykova. For this reason, I vote with confidence for Dr. Petrana Stoykova appointment to the position of "Associate Professor" (docent) of Sociology, professional field 3.1. Sociology, Anthropology and Culture Studies (Political and Electoral Sociology) in the Department of Sociology at South-West University. She meets all the criteria for occupying said position, and I appeal to the rest of the scientific jury to also give the candidate a positive vote.

09.07.2022 Prof. Petya Kabakchieva, PhD